

SZAKIRODALOM.

Gyulai, Augustus: *Bibliography of english authors works translated into hungarian language.* (1620—1908.) Budapest. 1908. Armin Fritz. 8-rét. 48 lap. Ára?

E kis füzetke czélját illetőleg szerzője semminemű felvilágosítást sem ad ugyan, mégis kétségtelennek látszik, hogy elkészítése a londoni magyar kiállítással van kapcsolatban. Valószínűleg az a cél lebegett szerzőnk szeme előtt, hogy az Earl's courtban megforduló angol közönséget tájékoztassa arról a hatásról, melyet az angol (és amerikai) irodalom szellemi életünkre tesz; de miként a kellő előkészület nélkül rendezett londoni magyar kiállítás csak igen halvány képet nyújt hazánk kulturájáról és iparáról, úgy a *Gyulai* Ágost úgy látszik szintoly hamarosan összerótt füzetkéje is szerfölött hiányosan számol be az angol-amerikai irodalom magyarra fordított termékeinek valóban hosszú soráról.

Hogy *Gyulai* az angolból fordított magyar művek mily tekintélyes részéről nem bír tudomással, azt műve első három, a szépirodalom főműfajainak szentelt, csoportjából (az elbeszélő próza-irodalmat a szokásos *Fiction* helyett *Romances* kitételrel jelöli) kimaradt következő adalékok mutatják:

1. *Gray* Tamás, Elégia egy római temetőre. Róma, 1827. —
2. *Hervey*, Sírhalmai. Fordította *Pétezi* József. Pozsony, 1790. —
3. *Longfellow*, Hiavata. Fordította *Bernátsky* F. Budapest, 1883. —
4. *Lowth*, Hercules választása. Bécs, 1791. — 5. *Milton*, Elvesztett paradicsom. 2. kiadás. Kassa, 1817. — 6. *Tennyson*, Király-idillek. Fordította *Csukássy* J. Budapest, 1876. — 7. *Young*, Éjszakái. Fordította *Pétezi* József. 2. kiadás. Pozsony, 1795. —
8. Ugyanaz. 3. kiadás. U. o., 1815. — 9. *Levis*, (sic) Egy óra. Tünneményes varázsjáték. Kassa, 1829. — 10. *Marlow*, Faust. Fordította *Londesz* Elek. Arad, 1894. — 11. *Shakspere*, A szentivánéji álom. Fordította *Arany* János. Bécs, 1880. — 12. Ugyanaz, János király. Fordította *Arany* János. 5. kiadás. Budapest, 1895. —
13. *Alexander* Mrs., Az ő ellensége. 2 köt. Budapest, 1894. (Pannonia). — 14. *Barcley* North, A gyémántgomb. Budapest, 1890. — 15. *Beecher Stowe*, Tamás bátya gunyhója. Átdolgozta

- Darvay* Mór. 2. kötet. Budapest, 1903. — 16. *Bunyan*, A zarán-
dok útja. Fordította *Szabados* Béla. Új kiadás. Budapest, é. n. —
17. *Collins*, A vérpad. Budapest. 1887. — 18. *Cooper*, Bör-
harisnya, Átdolgozta *Hevesi* Imre. Budapest, é. n. — 19. Mrs.
Craik, Garland lelkész leánya. Fordította *Végh* Arthur. Budapest,
1903. — 20. *Crawford*. Via crucis. Fordította *Sziklai*. Budapest,
1902. — 21. Ugyanaz. Szinész és gróf leány. U. o. — 22. *Dickens*,
Twist Olivér. Vác, 1872. — 23. *Doyle*, A nyomorék. Fordította
Milton Oszkár. Budapest, 1905. — 24. Ugyanaz. A tánczoló
emberkék. Fordította ugyanaz. Budapest, 1905. — 25. Ugyanaz.
A flotta-szerződés. Fordította ugyanaz. Budapest, 1906. —
26. Ugyanaz. Az aranszemüveg. Fordította ugyanaz. Budapest,
1905. — 27. Ugyanaz. Sherlock Holmes mint betörő. Fordította
ugyanaz. Budapest, 1905. — 28. Ugyanaz. Sherlock Holmes meg-
kerül. Fordította ugyanaz. Budapest, 1905. — 29. Ugyanaz. Öt
narancsmag. Fordította *Kemény* Aladár. Budapest, 1905. —
30. Ugyanaz. A sárca arc. Fordította ugyanaz. Budapest, 1906. —
31. Ugyanaz. A négyek jele. Fordította ugyanaz. 2 köt. Buda-
pest, 1906. — 32. Ugyanaz. A beryll-fejdisz története. Fordította
ugyanaz. Budapest, 1905. — 33. Ugyanaz. A vöröshajúak szövet-
sége. Fordította ugyanaz. Budapest, 1905. — 34. Ugyanaz. A mér-
nök hüvelykujja. Fordította ugyanaz. Budapest, 1906. — 35. Ugyanaz.
Furcsa hivatal. Fordította ugyanaz. Budapest, 1906. — 36. Ugyanaz.
Haramia-fogás. Fordította ugyanaz. Budapest, 1906. — 37. Ugyanaz.
A véres boszú. Fordította *Túry* Gyula. Budapest, 1903. —
38. Ugyanaz, A ki legyőzte Sherlock Holmest. Budapest, 1903. —
39. Ugyanaz. Utazás a halál torkába. Fordította *Zigány* Árpád.
Budapest, 1904. — 40. Ugyanaz. Egy veszélyes kirándulás. —
A Koroskó tragédiája. Fordította *Kövér* Ilma. Budapest, 1903. —
41. Ugyanaz. A feltámadt detektív. Fordította *Tábori* Kornél.
Budapest, é. n. — 42. Ugyanaz. A Rings-gylandi rejtély. Buda-
pest, 1903. — 43. Ugyanaz. A vöröshajúak szövetsége. Fordi-
totta *Akantisz* Viktor. Budapest, 1902. — 44. Ugyanaz. Sherlock
Holmes újabb kalandjai. Fordította *Mikes* Lajos. Budapest, 1903. —
45. Ugyanaz. Sherlock Holmes kalandjai. Budapest, 1903. —
46. Ugyanaz. Egy család réme. Budapest, 1905. — 47. *Egan*,
Szívek harca. 3 kötet. Budapest, 1878. — 48. *Fullerton*, Csodá-
latos, de való. 2 kötet. Temesvár, 1867. — 49. Ugyanaz. A jegyző
leánya. Kalocsa, 1881. — 50. Ugyanaz. Laurenczia. Budapest,
1892. — 51. *Frank Lee* Benedict, St. Simon unokahuga. For-
ditotta *Mudrony* Pál. 2 köt. Budapest, 1879. — 52. *Garland*,
Sötét zsarnokság. Fordította *Schöpflin* Aladár. Budapest, 1907. —
53. *Gordon*, Rezeda kisasszony. Fordította ugyanaz. Budapest,
1907. — 54. *Gray*, Küzdelmes szerelem. Budapest, 1906. —
55. *Gunther* A. Hűségért hűséget. Budapest, é. n. — 56. *James*,

Robin Hood. Fordította *Petőfi* Sándor. 2. kiadás. Pest, 1873. — 57. *Kipling*, Gyermekek mesék. Fordította *Mikes* Lajos. Budapest, 1903. — 58. *Montgomery* A., A Cliffordok. Kalocsa, 1875. — 59. *Morris* W. S., Nem házasodunk. Budapest, é. n. — 60. *Ouida*, A válóperek háza. Budapest, 1890. — 61. *Richmond*, A tejárus leány. Budapest, 1886. — 62. *Ruffiny* J., Parayreenék a párisi világtárlaton. Fordította *Mudrony* Pál. Budapest, 1876. — 63. *Sheenan* P. A., Az én új káplánom. Fordította *Cziklay* Lajos. — 64. Ugyanaz. Delmege Lukács. Budapest, 1905. — 65. *Stoker*, Drakula. Budapest, 1898.¹ — 66. *Stockton*. Vizen és szárazon. Budapest, 1905. — 67. *Swift*, Gulliver utazásai., Pest, 1865. — 68. Ugyanaz. Átdolgozta *Hoffmann* F. Budapest. 1891. — 69. *Thakeray*, A négy György. Fordította *Szász* Béla. 2. kiadás. Budapest, 1893. — 70. *Wallace*, Ben Húr. Fordította *Székrenyi* Lajos. 2 kötet, 2. kiadás. Budapest, 1895. — 71. Ugyanaz. 3. kiadás. Budapest, 1901. — 72. Ugyanaz. Fordította *Török* Jenő. 2. kötet. Budapest, 1904. — 73. *Wilde*, Gray Dorian arczképe. Budapest. (Országos Magyar Irodalmi r.-t.). — 74. Ugyanaz. A boldog herceg. Fordította *Iván* Imre. Budapest, 1904. — 75. Ugyanaz. De profundis. Fordította *Sztankay* Géza. Budapest, 1905. — 76. *Wilson* A. E., Regina. 2. kötet. Budapest, 1878. — 77. *Wiseman*, Fabiola. Fordította *Holló* Mihály. Pest, 1856.

Ime, 77 olyan könyvezím, a melyek létezéséről *Gyulai* mitsem tud, pedig nem egy közülök a magyar irodalomtörténetben is bír jelentőséggel. S megjegyzem, hogy ez adalékok koránt sincsenek jelen sorok írójának valamely régóta felgyűlt adatkészletéből merítve, hanem egyszerűen a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának az angol költészetet tartalmazó szakkatalógusából vannak kijegyezve, alig másfél napi fáradsággal. Valóban elszomorító, hogy ezen kényelmes segédeszköz a szóban forgó bibliográfia összeállítójának elkerülte a figyelmét s hogy *Gyulai* nem tartotta érdemesnek munkája megszerkesztésénél felhasználni annak a közkönyvtárnak az anyagát, melynek legfőbb programmpontját a hungaricák összegyűjtése teszi.

Ily hiányokért csak sovány kárpótlás, hogy *Gyulai* jónak látja *Wilde* Saloméját elhódítani a francziáktól s az angol irodalmat gazdagítani vele.

S miként az anyag teljessége, úgy bibliográfiai feldolgozása is szerfölött hiányos, dilleltáns munka. A könyvek rétnagyságára, lapszámozására, nyomtatójára nem terjed ki, a fordítók nevét sokszor mellőzi s a szerző álnevét illetőleg egyöntetű eljárást nem követ. Így *Dickens* regényeit mindig a szerző neve alatt veszi fel s *Boz*, alól még csak nem is utal; ellenben a *Brontë* nővé-

¹ *Gyulai* csupán az 1906-iki kiadást ismeri, de hogy ez már a második, nem említi.

reknek Angliában még ma is kedvelt s az új kiadásokban kizárólag nevük alatt megjelenő regényeit csakis egykori álnevük, *Currer Bell* alatt találjuk fel s az egész jegyzékben hasztalanul keressük a *Brontë*-k nevét.

Ellenben dicséretes gondolat volt szerzőnktől az egyes könyvczímek mellé zárjel közt kitenni a munka angol címét is, miután köztudomású, hogy a fordítók épen a címekkel járnak el a legszabadabban és sokszor annyira kiforgatják eredeti mivoltából, hogy nem egy kellemetlen csalódást okoznak a gyanutlan olvasónak, a ki az új cím alatt már ismert történettel találkozik. Csak az a baj, hogy szerzőnk itt is a könnyebb végét fogta a dolognak s nagyrészt csupán azon címek eredetijét közölte, melyek legközelebb állnak az eredetihez, míg ott, hol az eredeti címet csupán az illető munka ismerete alapján lehetne megállapítani, ez a közlés legtöbbször hiányzik. Helytelen az is, hogy egyik-másik novellás kötet magyar címét egyszerűen lefordítja angolra s ezzel azt a látszatot kelti, mintha ilyen elnevezés alatt jelent volna meg az eredeti, holott a címet a fordító egészen önkényesen alkotta. Így például *Wilde* Oszkárnak tudunkkal sohasem jelent meg *Three tales* című kötete s *Gyulai* munkájában mégis így szerepel egyik novellagyűjteménye, mely alighanem a *The happy Prince and other stories*, vagy a *The House of Pomegranates* című kötetből került ki.

Sajtóhibát aránylag keveset találtam; azok a legbosszantóbbak, melyek a neveket éktelenítik el. Például *György* Ilona *Györy* Ilona helyett a 28. lapon. Ide szeretném sorolni szerző azon botlását is, mintha *Peveřil lovağ*-nak *Smith* J. G. volna a szerzője. Σ.

Leidinger Georg. *Die Teigdrucke des fünfzehnten Jahrhunderts in der K. Hof- und Staatsbibliothek München.* München é. n. Georg G. W. Callweg. 4-rét, 31 l., 29 műlap. Ára hártya-borítékban 90 márka.

A sokszorosító művészet bölcsőkori termékeinek egy érdekes sorozata, mely szinte kizárólag unikumokból áll, tésztanyomatok (*Teigdrucke*, empreintes en pâte, impressions in paste) elnevezése alatt ismeretes a szakemberek előtt. Miután *Pusztai* Ferencz nyomdászati enciklopédiájában¹ igen szűkszavúan, alig 4 sorban végez evvel a XV. század második felében, s nem mint *Pusztai* állítja, e század elején divott sajtószertű eljárással, talán nem lesz érdektelen röviden összefoglalni azokat a fejtegetéseket, melyekkel *Leidinger* jelen díszes munka bevezetésében a tésztanyomás homályos technikáját megvilágítani törekszik.

¹ 440. lap.